

Jaarverslag LOWAN-vo

2010-2011

Hariëtte Boerboom
LOWAN-vo

VOORWOORD

Het afgelopen schooljaar kreeg in april 2011 een plotse wending voor LOWAN-vo. We werden geconfronteerd met een subsidiestop van de minister en dat ging al per 1 september 2011 voor ons in.

Dit had grote gevolgen voor onze werkzaamheden in de periode na 1 april 2011. Gesprekken en informatieverstrekking volgden, het werkveld en m.n. de scholen moesten geïnformeerd worden, in allerijl moesten andere zaken gedaan worden.

Een jaarverslag zonder een weergave van deze periode is geen weergave van onze werkzaamheden in 2010/2011.

In het bezwaarschrift dat wij geschreven hebben, als onderdeel van LISD, hebben wij onze zienswijze op LOWAN-vo verwoord en de activiteiten op een rij gezet die minimaal moeten gebeuren alsmede om te verkennen hoe expertise geborgd kan worden.

Zienswijze op LOWAN-vo

Twintig jaar lang ontvangt LOWAN-vo, sedert 2004 als onderdeel van LISD, jaarlijks subsidie van het ministerie van OCW voor haar activiteiten op basis van een activiteitenplan wat een schooljaar beslaat.

Daarmee is LOWAN-vo een begrip geworden in het werkveld voor scholen, gemeenten, ministerie van OCW, uitgeverijen, onderwijsrelevante organisaties, hulpverlening, onderzoekers en vele andere (keten-) organisaties.

De laatste subsidie is voor wat betreft LOWAN-vo voor het schooljaar 2010-2011 verstrekt ten bedrage van € 153.339.

Door de subsidie op zo'n korte termijn stop te zetten, met daarbij ook nog een zomervakantie-periode hierin gelegen, heeft tot gevolg dat er niets meer gedaan kan worden. Zo worden we ook niet in de gelegenheid gesteld om knowhow en expertise te borgen, verkenningen uit te voeren om activiteiten (indien mogelijk) elders weg te zetten et cetera. LOWAN-vo is van mening dat hiermee sprake is van onbehoorlijk bestuur en de redelijkheid te buiten gaat.

LOWAN-vo betreurt het zeer dat de minister geen effectmeting van de subsidie aan LISD/LOWAN-vo doet en geen gevolg lijkt te willen geven aan de aangenomen motie Biskop. Middels het aangetekende bezwaar maken we inzichtelijk wat er nodig is om tenminste het schooljaar 2011-2012 met beperkte middelen een aantal activiteiten nog uit te kunnen voeren en een aantal activiteiten te kunnen afbouwen, aangegane verplichtingen na te komen en te onderzoeken hoe expertise geborgd kan worden.

Het onderwijs aan nieuwkomers in het VO en activiteiten LOWAN-vo

Het Eerste Opvangonderwijs Anderstaligen (ook wel ISK-onderwijs genoemd) is geen aparte onderwijssoort. Het is tijdelijk van aard voor de leerlingen om doorstromen naar regulier onderwijs mogelijk te maken en duurt minimaal twee jaar (afhankelijk van schoolervaring in land van herkomst, variërend van analfabeet tot en met afgebroken vergelijkbare VO-school). Het kent geen eindtermen, geen curriculum, geen aangepast toetsingskader. Onderwijsinspectie, geen adequate testen en slechts enkele lesmethodes die redelijk bij de leeftijds categorie 12-18 jaar passen, maar deze zijn ook alweer ruim tien jaar oud et cetera.

Het gaat om een doelgroep kinderen die er altijd zal zijn, altijd apart georganiseerd binnen de scholen omdat ze zonder kennis van de Nederlandse taal echt niet mee kunnen in het regulier onderwijs. Het gaat om kinderen van nieuwkomers, arbeidsmigranten, gezinsherenigers, (uitgenodigde) vluchtelingen, asielzoekers et cetera alsmede om alleenstaande minderjarigen. Een groep die zelden bij beleidsmakers in beeld is, vaak vergeten wordt en waarvoor dan weer een inhaalslag of een aangepaste regeling nodig is. Een doelgroep ook die veelal uit kinderen bestaat die moeten opgroeien in een zeer bijzondere leef- en woonsituatie, met sociaal-emotionele problemen en een specifieke hulpvraag.

Wanneer we niet zorgen voor goed georganiseerd Eerste Opvangonderwijs zal het schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten bij deze leerlingen eerder regel dan uitzondering gaan worden. Er dreigt straks een grote groep jongeren zonder startkwalificatie langs de zijlijn te staan.

Scholen die dit onderwijs verzorgen veranderen voortdurend, zowel van gemeente als van schoolbestuur als ook van personeel. Vijf jaar geleden waren er nog ruim 100 ISK's, nu ruim 60. Ook deze 60 zijn niet stabiel, er komen er bij, er gaan er weg. De afgelopen twee jaar nemen de aantallen leerlingen weer enorm toe. Personeel verandert vaak omdat het aantal leerlingen zeer fluctueert en daarmee voor een school een groot financieel risico vormt. Wrang omdat deze scholen vaak vanuit maatschappelijke betrokkenheid het eerste opvangonderwijs binnen de VMBO-tak organiseren. Vanuit financieel gewin gaat geen enkele school dit doen, integendeel. Studiedagen met honderden deelnemers zijn onontbeerlijk voor expertise- en kennisdeling en worden hogelijk gewaardeerd (7,8 gemiddeld) door zowel medewerkers als deelnemers.

Naar schatting 7.000-10.000 leerplichtige kinderen in de VO-leeftijd krijgen jaarlijks via deze specifieke afdelingen onderwijs. Deze afdelingen hebben met een voortdurende in-, door- en uitstroom te maken. De onderwijsachtergrond van de leerlingen varieert van analfabeet/nog nooit in de schoolbanken hebben gezeten tot en met een deel VO in het land van herkomst. Zelfs die laatste categorie heeft het moeilijk om binnen twee jaar ISK door te kunnen stromen naar regulier VO in Nederland. Bijvoorbeeld het vak geschiedenis is (buiten de taalachterstand en problemen met de vaktaal) zeer verschillend van het vak zoals ze dat in het land van herkomst aangeboden kregen. (NB Een jongere doet er gemiddeld zes jaar over om een 'nature speaker' te worden in een vreemde taal en dus ook volledig in deze taal te kunnen studeren.)

Er zijn geen eindtermen/doorstroomeisen voor de ISK. Immers aan de volle breedte van wat het reguliere VO of MBO (eis VO-diploma binnenkort) vraagt kunnen deze leerlingen niet voldoen. We kunnen alleen proberen om hen zoveel mogelijk op weg te helpen. Daarbij worden we ondersteund door uniforme toetsing Nederlands op Meijerink- en CEF-niveau. Bij Bureau ICE hebben we een LOWAN-licentie kunnen afsluiten waar inmiddels 75% van de ISK's gebruik van maakt (en aan meebetalen om samen de licentie mogelijk te maken). Als LOWAN niet meer bestaat houdt deze mogelijkheid op. Enkele grote ISK's zullen een eigen licentie (€ 4.000) kunnen betalen, de rest niet. Het ministerie van OCW draagt, na de implementatie, niet bij aan de financiering van deze leerstofafhankelijke toetsing maar door het bestaan van LOWAN-vo kan een andere organisatie, in dit geval Bureau ICE, via LOWAN-vo (als platform van scholen) zaken doen met deze ISK-afdelingen van scholen.

LOWAN-vo zorgt voor samenwerking van het eerste opvangonderwijs, maakt het uitwisselen van expertise mogelijk, houdt een goede website (www.lowan.nl) up to date met informatie/onderwijsinhoud/adressen/contactpersonen scholen et cetera en verzorgt maandelijks een digitale nieuwsbrief met ruim 900 abonnees uit zeer diverse kring (scholen, gemeenten, leerplicht, et cetera). De website van LOWAN kent 20.000 bezoekers per jaar. Als LOWAN niet meer bestaat weten we in Nederland niet eens meer welke scholen een dergelijke voorziening in huis hebben. Voor het ministerie zelf is het eerste opvangonderwijs aan nieuwkomers (voordat de scholen deze leerlingen in het regulier onderwijs kunnen plaatsen) een relatief kleine portefeuille. Mede daardoor beschikt men niet over adequate en actuele informatie en komen ambtenaren bij LOWAN voor informatie en overleg. Op dit moment vervult LOWAN-vo een centrale rol in het beantwoorden van vragen over het onderwijs aan nieuwkomers vanuit scholen, gemeenten, organisaties en individuele personen die anders direct bij het ministerie terecht zouden komen. Er worden dagelijks vragen per telefoon en/of mail gesteld.

Hetzelfde geldt voor de Onderwijsinspectie, scholen en schoolbesturen, Ingrado (leerplichtambtenaren), gemeenten, COA, Nidos en Vluchtelingenwerk, lesontwikkelaars, onderwijsondersteunende organisaties, onderzoekers et cetera.

LOWAN-vo is een onmisbaar instituut en voorziening geworden welke haar bestaansrecht en rendementsopbrengst zeker bewezen heeft!

Borging expertise LOWAN-vo

Het is van belang dat de expertise geborgd wordt en dat helder wordt op welke wijze de informatievoorziening, advisering en ondersteuning van het eerste opvangonderwijs aan nieuwkomers in het vo in de komende jaren aan het onderwijsveld zal worden verstrekt. Ook in het makelen van de expertise en informatie op landelijk niveau en het verbinden van organisaties die op dit terrein werkzaam zijn is een belangrijke taak.

Voor de organisatie van netwerkbijeenkomsten en het initiëren van innovatieve projecten zal LOWAN-vo een rol blijven spelen. Daarvoor zal ook een beroep gedaan worden op de lumpsum-middelen van scholen en zal gezocht worden naar middelen.

Van belang is:

- Informatievoorziening en kennisdeling organisatie eerste opvangonderwijs, onderwijsinhoud, toetsing, opbrengsten, kwaliteitszorg, website LOWAN, digitale nieuwsbrief.
- Bevordering deskundigheid, borgen van expertise, ondersteuning scholen, netwerkoeverleg, externe organisaties, zorgstructuur.
- Toetsing taal (Nt2/Nederlands, Engels e.a. talen indien van toepassing) en rekenen op niveau Meijerink en CEF-niveau, uniforme toetsing en implementatie taalportfolio ISK. Dit valt geheel binnen de focus die de minister legt in de brief 'Herziening subsidiebeleid onderwijs subsidies.

Medewerking aan Onderwijsinspectie en ministerie van OCW

De onderwijsinspectie heeft LOWAN-vo om haar medewerking gevraagd bij het inventariseren van knelpunten, voorzieningen en verantwoordelijken bij het eerste opvangonderwijs. Dit heeft LOWAN-vo uitgevoerd in de periode van maart-juni 2011, onder

andere middels een LOWAN-vo bijeenkomst van directieleden en coördinatoren van de ISK's. De Inspectie gaat hiermee aan de slag in het najaar van 2011 met medewerking van LOWAN-vo.

De problematiek ligt onder andere op het gebied van wet- en regelgeving doordat dit onderwijs geen aparte vorm van onderwijs is en een curriculum ontbreekt alsmede een aangepast toetsingskader. Doordat de leerlingen de ISK zonder diploma verlaten en doorstromen naar het regulier onderwijs heeft dit een negatieve invloed op de opbrengstenkaart van de individuele VO-school waarvan de ISK een afdeling vormt. Dit wordt versterkt indien het gaat om doorstroom naar het MBO in plaats van VO wat voor veel 15-18 jarige nieuwkomers het geval zal zijn.

In het jaarwerkplan van de Inspectie voor 2012 geeft zij ook aan dat er themaonderzoek gaat plaatsvinden naar de kwaliteit van bijzondere onderwijsvoorzieningen zoals de ISK's.

De directie VO heeft het afgelopen halfjaar onderzoek gedaan naar het eerste opvangonderwijs en een nota geschreven. Deze wordt in september 2011 met de minister besproken. Mede afhankelijk hiervan zal LOWAN-vo haar zienswijze kunnen bepalen hoe activiteiten weggezet en expertise geborgd kan worden.

Via een verzoek aan OCW is aangegeven welke activiteiten in schooljaar 2011-2012 minimaal nodig zijn om activiteiten te kunnen afbouwen, maar ook in kaart te brengen op welke wijze expertise en ondersteuning de komende jaren noodzakelijk zijn.

Zoals gebruikelijk leggen we via dit jaarverslag verantwoording af over de activiteiten die in het schooljaar 2010-2011 zijn uitgevoerd. Daarbij wordt uitgegaan van de activiteiten zoals die in het activiteitenplan 2010-2011 voor LISD en daarbinnen specifiek voor LOWAN-vo zijn beschreven.

Ondanks de extra tijd die we hebben moeten investeren door de plotseling aangekondigde beëindiging van de subsidie hebben we al deze activiteiten toch uitgevoerd conform planning.

Inhoud

1	INLEIDING	7
2	INFORMATIEVOORZIENING	10
2.1	Algemeen	
2.2	Website	10
2.3	Publicaties	10
2.4	Nieuwsbrief LOWANieuws	10
2.5	Mondelinge informatie	10
2.6	Schriftelijke informatie	11
3	ADVISERING EN ONDERSTEUNING	12
3.1	Individueel en/of op locatie	12
3.2	Regionale en landelijke netwerken	12
3.3	Deskundigheidsbevordering en studiedagen	13
4	INNOVATIEVE PROJECTEN	14
4.1	Lesmaterialen voor nieuwkomers op onze scholen	14
4.2	Taaltoetsing op de ISK en ontwikkeling taalportfolio ISK	14
4.3	Beschermjassen	15
4.4	Logopediepakket 'Oren in de Knoop'	15
4.5	Opbrengstenkaart Eerste Opvangonderwijs	15
5	MONITORING	16
6	OVERLEG NETWERKEN	17
6.1	LISD	17
6.2	LOWAN-vo werkgroep en LOWAN webredactie	17
6.3	Andere organisaties	17
7	ADMINISTRATIE EN SECRETARIAAT	18

1 INLEIDING

Het organiseren van goed onderwijs voor nieuwkomers is zeer complex.

Beginsituatie en eindtermen zijn moeilijk vast te stellen.

De toekomst van deze leerlingen is vaak ongewis, men verhuist vaak waardoor een loopbaan onderbroken wordt en de motivatie om naar school te blijven gaan is soms moeilijk op te brengen.

Continuïteit en programmatische opbouw als pijlers van onderwijs zijn bijna onmogelijk.

Het onderwijs wordt daarmee gedwongen om een nieuwe pedagogiek te ontwikkelen op de competenties en ambities van leerlingen in de beginsituatie en werkende weg het vervolg nader te bepalen. Hetgeen gezien het voorgaande makkelijker gezegd is dan gedaan.

Het vreemdelingenbeleid kent een eigen dynamiek, gekenmerkt door grote onzekerheden over instroom, aantallen, samenstelling en problematiek van de asielzoekers. In de afgelopen jaren heeft een aanscherping van de vreemdelingenwet plaatsgevonden om de instroom van asielzoekers te beperken en versnelling te realiseren in afhandeling van procedures en terugzending van asielzoekers.

Dit gaat gepaard met voortdurende veranderingen in opvangmodaliteiten. OC, AZC, TOV, AMA/AMV-campussen, uitzetcentra, vertrekcentra, oriëntatiecentra, inburgeringcentra, terugkeercentra . . . alles passeert de revue. En natuurlijk de Pardonregeling. Verwacht wordt dat binnenkort meer werk gemaakt zal gaan worden van het uitzetten van mensen. Betreffende centra blijven vol stromen.

Tegelijkertijd is er aan de voorkant wat veranderd. Voordat mensen in de procedure opgenomen worden gaat men nu nog naar de TNV (Tijdelijke NoodVoorziening) en de POL. Soms duurt dit maanden. Gedurende deze tijd bleven deze kinderen verstoken van onderwijs. Echter, de leerplichtwet is wel van toepassing, men bevindt zich immers op Nederlands grondgebied. In overleg met het COA en de ministeries van Justitie en OCW hebben we actie ondernomen. Weer moeten scholen inspelen op wijziging van wet- en regelgeving en weer wordt van hen maatwerk gevraagd.

Samen met het ministerie van OCW heeft LOWAN-vo een aantal jaren geleden een beleidsnotitie geschreven welke hiervoor een fundament moet bieden. Het regulier onderwijs blijft het uitgangspunt. LOWAN blijft vanuit deze doelstellingen werken.

Daarbij staan de volgende pijlers:

- uitgaan van ambities, situatie en potenties van afzonderlijke leerlingen;
- programma's zoveel mogelijk modulair vast leggen in een leerling-gebonden portfolio;
- doel van het onderwijs definiëren in termen van groei en aanbrengen van vaardigheden eerder dan in eindtermen.

Voor een school met eerste-opvangonderwijs vormt, voor de invulling van het onderwijs, de jongere het uitgangspunt. Zijn behoeftes, capaciteiten, interesses en het door de jongere gevoelde en gedragen perspectief zijn voor het onderwijs richtinggevend.

Deze ingezette beleidslijn dient voortdurend uitgebouwd te worden. De school zal dit proberen te doen binnen haar autonome verantwoordelijkheid.

Speerpunten zullen zijn:

- onderwijs op maat en competentiegericht werken;
- sociale veiligheid, de veilige school en leeromgeving;
- sociaal-emotionele problematiek in relatie tot het perspectief van de jongere.

financiële risico's te dragen. Dit bracht met zich mee dat steeds meer delen van Nederland niet voorzien zijn van deze vorm van onderwijs. De afgelopen 2 schooljaren nam de instroom plots weer gigantisch toe en ontstonden er wachtlijsten omdat scholen hier niet op voorbereid waren. Gemeenten zagen zich voor problemen gesteld omdat in een aantal regio's helemaal geen eerste-opvangscholen meer waren.

Dit vraagt zeer veel van bestaande eerste-opvangscholen, maar ook nieuwe scholen/afdelingen moeten weer opgezet en ingericht worden met alle problemen rondom kwaliteit en kwantiteit. Daarbij doen deze scholen vaak een beroep op LOWAN-vo, de weg daar naar toe weten ze goed te vinden en het is effectief en efficiënt om gebruik te maken van de expertise en ondersteuning zodat niet elk bestuur, elke school en elke gemeente opnieuw het wiel hoeft uit te vinden als er weer een nieuwe school of afdeling moet worden opgezet.

Regionalisering en behoud van expertise zijn randvoorwaardelijk! LOWAN-vo probeert hier zoveel mogelijk ondersteuning te bieden. Samen met Oberon hebben we ook gekeken hoe we onze vorm van onderwijs op de LEA, Lokaal Educatieve Agenda, kunnen zetten om daarmee ook gemeenten beter te kunnen ondersteunen.

Als LOWAN willen we de jarenlang opgebouwde expertise en kwaliteiten vasthouden en verder uitbouwen. Wat ons betreft het liefst in, over het hele land verspreide, eerste-opvangscholen voor anderstaligen waar alle asielzoekers en nieuwkomers terecht kunnen. De expertise van deze scholen kan ook ingezet worden in ambulante begeleiding van anderstaligen op de reguliere scholen. De vele vragen om ondersteuning, het geven van advies en het op weg helpen van scholen/docenten vertaalde zich ook in een toename van benodigde tijd

In 2008 heeft LOWAN, mede op verzoek van het ministerie van OCW, een quickscan uit laten voeren onder de eerste-opvangscholen/ISK's. LOWAN heeft Oberon gevraagd om deze korte inventarisatie uit te voeren onder deze scholen.

De belangrijkste conclusies uit dit rapport zijn:

- Passend onderwijs en LEA (Lokaal Educatieve Agenda). Voor alle leerlingen moet een passend onderwijsaanbod gerealiseerd worden, dus ook voor nieuwkomers met een taalachterstand die geen leermoeilijkheden hebben. In de discussies en notities tot nu toe wordt echter geen aandacht besteed aan nieuwkomers. LOWAN heeft het initiatief genomen om met ECPO (Evaluatie- en adviesCommissie Passend Onderwijs) hierover te spreken en door te zetten naar VO-Raad en ministerie van OCW. Op regionaal en gemeentelijk niveau is het belangrijk dat scholen/schoolbesturen zelf hiermee aan de slag gaan en nieuwkomers onder de aandacht brengen!
- Een gebrekkig draagvlak binnen de eigen school/het eigen bestuur leidt vaak tot onvoldoende gebruik maken van de expertise die op de eerste-opvangschool/ISK aanwezig is. Verbreding op de school door taalbeleid en in de vorm van ambulante begeleiding en remedial teaching zou een meerwaarde voor de hele school opleveren. Uiteraard hebben de nieuwkomers in een vervolgtraject bij het regulier onderwijs van de VO-school hier ook baat bij.
- De regelingen op financieel gebied voor deze vorm van onderwijs moeten voldoende zijn, echter in de praktijk worden toch problemen signaleerd. LOWAN-vo heeft een rekenmodule op haar website staan die scholen meer inzicht moet geven in de financiën. Daardoor kunnen eerste-opvangscholen/ISK's sterker voor zichzelf opkomen en krijgen middelen vaker 'ISK-label'.
- Samenwerking en doorstroom naar reguliere scholen, zowel vo als mbo, laten te vaak te wensen over. Tevens zou de samenwerking met omliggende gemeenten versterkt moeten worden zodat eerste-opvangscholen/ISK's ook daadwerkelijk een regionale dekking kunnen invullen. Dit kan aansluiten op Passend Onderwijs en past zeker ook binnen de Lokale en Regionale Educatieve Agenda (LEA/REA) van betrokken gemeenten en scholen/samenwerkingsverbanden.

- De samenwerking met het COA wordt vaak als een knelpunt ervaren. Goed overleg is daarom zeer wenselijk. Het COA en LOWAN hebben momenteel vier keer per jaar overleg met elkaar, maar dit laat onverlet dat LOWAN en de scholen door beslissingen van het COA regelmatig met voldongen feiten worden geconfronteerd. LOWAN eerder in het beleidsproces betrekken, wordt als mogelijke oplossing genoemd.
- Er zijn leerlingen die tussen wal en schip vallen. Enerzijds een groep die speciaal onderwijs nodig heeft of aan haar plafond zit. Passend Onderwijs en regionale samenwerkingsverbanden moeten hier een rol in spelen. AKA-opleidingen in het mbo kunnen hier ook iets in betekenen. Soms gaan gemeenten dit tegen vanwege de leerplicht/startkwalificatieverplichting. Het zou goed zijn als schoolbesturen hierover afspraken maken met de gemeenten (LEA/REA).
- De terugloop van het aantal leerlingen in de afgelopen jaren heeft ertoe geleid dat de doelgroep voor uitgevers minder interessant is geworden. Lesmateriaal krijgt daardoor nauwelijks een update. De kwaliteit van het eerste-opvangonderwijs is ermee gemoeid! Bovendien heeft LOWAN een inventarisatie naar het gebruik van toetsen uitgezet onder alle scholen. De resultaten hiervan gaven ook aan dat een update zeer dringend en noodzakelijk is! Voor wat betreft de taaltoetsing en meer uniformering (Meijerink- en CEF-niveau) heeft LOWAN-vo de samenwerking met Bureau ICE opgezocht vanwege de digitale toetsenbank die daar reeds ontwikkeld is. Er zijn nu ook toetsen ontwikkeld voor de ISK-/jongerendoelgroep. Een taalportfolio is samen met mensen uit het werkveld ontwikkeld en kan zo ook verder groeien. OCW had hiervoor ook een incidentele subsidie verleend.

Aan de hand van de resultaten van deze quickscan worden jaarlijks weer voorstellen gemaakt welke met belanghebbenden, het ministerie van OCW en derden besproken worden en in activiteiten omgezet worden.

Er moet niet alleen aandacht vanuit het onderwijs voor deze doelgroep zijn, maar ook vanuit de overheden die de randvoorwaarden moeten scheppen om hen zo te kunnen begeleiden dat ook zij voor onze maatschappij van wezenlijk nut kunnen zijn, omdat het onderwijs eruit heeft kunnen halen wat erin zit.

Kortom van het onderwijs wordt op veel terreinen een bijdrage gevraagd. Een voortdurende flexibiliteit en inspelen op onderwijsvragen vraagt een enorme inzet.

2 INFORMATIEVOORZIENING

2.1 Algemeen

De ambtelijk secretaris van LOWAN-vo vervult primair een vraagbaakfunctie voor de scholen. Echter steeds vaker ook voor onderwijsondersteunende organisaties zoals Pharos, SLO, CED-Groep, KPC Groep, FICE, Sardes, Forum et cetera, alsmede voor OCW. In schooljaar 2010-2011 is meegewerkt aan onderzoeken van Unicef, COA, Pharos, universiteiten, Defence for Children et cetera.

2.2 Website

De website www.lowan.nl wordt zeer vaak bezocht, ruim 20.000 keer!! in schooljaar 2010-2011. Het voorziet dus in een enorme informatiebehoefte. Door zoveel mogelijk informatie direct te ontsluiten via de website kunnen scholen en andere belanghebbenden beter zelf aan de slag en zijn de vragen aan de ambtelijk secretaris van LOWAN-vo veel gericht.

op het terrein van:

Alles wordt nauwgezet wekelijks geactualiseerd en vormt zo een belangrijke en onmisbare informatiebron voor het onderwijsveld.

De meest bezochte rubrieken zijn:

- 'Actueel' met aankondigingen van relevante bijeenkomsten en onderzoek, actueel nieuws wat de scholen aangaat en uitwisseling expertise;
- 'Financiering' met wet- en regelgeving;
- 'Onderwijs' met alle inhoud, toetsing, lesmaterialen en projecten;
- 'Adressen' met de contactgegevens van alle ISK-afdelingen van de VO-scholen.

De ambtelijk secretaris draagt zorg voor de actualisering van de inhoud van de site; technisch wordt zij bijgestaan door een webmaster van KPC Groep.

Bijna 40% van de bezoekers van de website gaat rechtstreeks naar onze site hetgeen de bekendheid van LOWAN en de website weergeeft.

2.3 Publicaties

Publicaties worden zoveel mogelijk digitaal aangeboden zodat ze via de website gedownload kunnen worden.

LOWAN brengt readers van studie- en coördinatoren dagen uit. Deze readers bevatten waardevolle informatie die vaak nog steeds actueel is. Daarom blijven deze readers voor belangstellenden via de website opvraagbaar.

In samenwerking met anderen zijn publicaties verschenen die relevant zijn voor het werkveld (met name de scholen) zoals een taalportfolio voor de ISK.

2.4 Nieuwsbrief LOWANieuws

Met ingang van 1 augustus 2009 is LOWANieuws en LOWAN*flits* omgevormd tot een digitale nieuwsbrief LOWANieuws.

Het afgelopen schooljaar is de nieuwsbrief acht maal verschenen. Buiten de vakantieperiodes betekent dit dat maandelijks het werkveld geïnformeerd wordt over het onderwijs aan nieuwkomers en LOWAN-aangelegenheden.

Op dit moment telt deze digitale nieuwsbrief alweer meer dan 900 abonnees en groeit nog steeds.

2.5 Mondelinge informatie

Voor veel vragen uit het veld blijft de ambtelijk secretaris het eerste aanspreekpunt, in eerste instantie telefonisch en waar nodig in persoon. Naast informatievoorziening gaat het hierbij om advisering, zowel met betrekking tot regelgeving als inhoud en kwaliteit van het onderwijs. Er worden jaarlijks ruim 100 vragen telefonisch beantwoord.

2.6 Schriftelijke informatie

Bovenstaande geldt ook voor schriftelijke informatie, waarbij aangetekend moet worden dat erg veel via de mail gaat.

Jaarlijks worden 300-500 vragen per mail beantwoord.

Alle activiteiten op terrein van informatievoorziening zijn conform planning uitgevoerd. Door alle berichten over de stopzetting van de subsidie zijn er veel extra vragen per telefoon en mail binnen gekomen. Dat heeft extra tijdsinzet gevraagd van de ambtelijk secretaris.

3 ADVISERING EN ONDERSTEUNING

3.1 Individueel en/of op locatie

LOWAN-vo heeft één ambtelijk secretaris, Hariëtte Boerboom.

Veel tijd van LOWAN gaat zitten in ondersteuning en advisering van individuele scholen.

De positie en situatie van iedere school is steeds weer verschillend. De ene school heeft al jarenlange ervaring, maar wordt geconfronteerd met terugloop van leerlingen en de daaruit voortvloeiende krimp en verliest veel expertise. De andere school wordt voor het eerst geconfronteerd met een groep nieuwkomers en moet helemaal vanaf nul beginnen.

De vele ontwikkelingen, genoemd in de inleiding van dit activiteitenplan, geven invulling aan het werk van LOWAN-vo.

De volgende thema's waren de speerpunten van het afgelopen jaar.

- Beleidsnotitie OCW - LOWAN-vo met visie op onderwijs;
- Onderwijs op maat en kwaliteitverbetering;
- Regionalisering eerste-opvangscholen;
- Gevolgen uitvoering vreemdelingenbeleid;
- Wet- en regelgeving;
- Toetsen, lesmaterialen en curriculum;
- Passend onderwijs
- Lokale Educatieve Agenda (LEA);
- Illegale kinderen en onderwijs;
- Arbeidsmigratie uit nieuwe EU-landen;
- Gezondheidszorg en zorgstructuren;
- Onderwijsinspectie;
- PR eerste-opvangonderwijs/ISK's en good practices;
- Ervaringen delen met andere disciplines zoals de hulpverlening.

De ambtelijk secretaris is meer dan ooit gevraagd voor informatie door zeer veel scholen, gemeenten, samenwerkingsverbanden, leerplichtambtenaren, het ministerie van OCW, het COA en vele andere organisaties.

Het schooljaar 2010-2011 is een erg druk jaar geweest, zeker ook omdat het aantal nieuwkomers steeg en het aantal plekken op sommige scholen onvoldoende was.

Veel scholen hadden er behoefte aan om bij andere scholen een kijkje te nemen of informatie uit te wisselen. Op deze wijze konden de schoolleiding en docenten zien hoe het eerste opvangonderwijs aan nieuwkomers in de praktijk wordt vormgegeven. LOWAN-vo maakt tussen deze scholen. Er wordt bekeken welke school het beste waar kan gaan kijken, daarvoor is het van belang dat LOWAN-vo een goed zicht heeft en houdt van de scholen en de wijze waarop zij het eerste opvangonderwijs aan nieuwkomers verzorgen.

3.2 Landelijk en regionale netwerken

LOWAN organiseerde ook dit schooljaar weer 2 bijeenkomsten voor coördinatoren en directies van opvangscholen voortgezet onderwijs. Het is een zeer belangrijk instrument om voeling te houden met de doelgroep, informatie uit te kunnen wisselen en sturing te kunnen geven aan het eerste opvangonderwijs.

Belangrijke items daarbij waren o.a.:

- Inzet toetsen en taalportfolio;
- Financiering eerste opvangonderwijs en rekenmodule LOWAN;
- Onderzoek OCW naar positie en problematiek eerste opvangonderwijs;
- Onderwijsinspectie inventariseert knelpunten;
- Passend Onderwijs en gevolgen voor ISK;

- Dreiging stopzetting ondersteuningsnetwerk LOWAN;
- Deskundigheidsbevordering ISK-docenten.

De directiebijeenkomst van mei 2011 werd door 90% van de scholen bezocht, nooit eerder waren er zoveel deelnemers.

Dat geeft ook het belang voor de beroepspraktijk weer alsmede de aansluiting van LOWAN-vo met het werkveld.

Tevens zijn er regionale netwerken van scholen die elkaar informeren en waar LOWAN een ondersteunende rol in speelt.

Vanuit deze netwerken wordt informatie gegenereerd die nodig is voor de Inspectie, het curriculum et cetera.

De deelnemers leveren daar een significante bijdrage aan.

Overleg met landelijke organisaties, zoals ministerie van OCW, VO-Raad en Inspectie, geven verder invulling aan zaken zowel op inhoudelijk vlak als qua wet- en regelgeving .

3.3 Deskundigheidsbevordering en studiedagen

Ieder jaar wordt een studiedag voor docenten georganiseerd.

Inhoudelijke workshops, kennisdeling en trainingen geven een invulling aan de deskundigheidsbevordering en kwaliteitsverbetering die in de dynamische wereld van het eerste-opvangonderwijs een vereiste is.

De jaarlijkse studiedag van LOWAN-vo vond plaats op 1 december. Bijna 300 personen van bijna alle 60 scholen namen hieraan deel. Daarmee is het de drukst bezochte studiedag uit de historie van LOWAN-vo. Alle zeilen moesten bijgezet worden om iedereen te kunnen plaatsen. Echter met een gemiddeld evaluatiecijfer van 7,8 werd de studiedag wederom zeer hoog gewaardeerd.

Op de studiedag was onder andere aandacht voor onderzoek, inhoud onderwijs ISK, taaltoetsing, taalportfolio en deskundigheidsbevordering van de ISK-docent.

Alle activiteiten rondom advisering en ondersteuning zijn conform planning uitgevoerd.

4 INNOVATIEVE PROJECTEN

Innovatie blijft in de dynamische wereld van het onderwijs aan asielzoekers en nieuwkomers een belangrijke pijler.

In de loop van het schooljaar werden, middels een prioriteitstelling, hieruit een aantal projecten ontwikkeld.

Centraal stonden:

- Curriculum en lesmaterialen voor nieuwkomers op onze scholen, waaronder het logopedieproject 'Oren in de Knoop', update Zebra;
- Taaltoetsing in de ISK en ontwikkeling van een taalportfolio in samenwerking met Bureau ICE;
- Klankbordgroep 'Beschermjassen en vertaalslag naar onderwijs, inmiddels binnen een door de provincie Drenthe goedgekeurd en gefinancierd project.

4.1 Lesmaterialen voor nieuwkomers op onze scholen

Het ministerie van OCW heeft LOWAN-vo geadviseerd om contact op te nemen met het SLO. In samenwerking met het SLO zou bezien worden hoe groot de noodzaak tot nieuw lesmateriaal is en of daarvoor aanvullende subsidie vanuit het Rijk voor nodig is. Echter dit contact heeft voor de scholen van LOWAN-vo afgelopen jaar weinig opgeleverd. Landelijk is er geen overzicht van beschikbare materialen, laat staan van geschikte lesmaterialen voor de ISK.

De uitgeverij ThiemeMeulenhoff, uitgever van de NT2 methode Zebra (de enige NT2 methode voor de doelgroep 12-16 jaar en alweer ruim 10 jaar oud), heeft inmiddels de videobanden vervangen door dvd's en de taalfouten zijn eruit gehaald, maar daarmee houdt de vernieuwing op. Er is nog geen zicht op herziening van deze methode.

Fouke Jansen en Marijke Huizinga zijn twee experts op het gebied van NT2 (UvA, auteurs Ijsbreker et cetera). Met hen hebben we een onderzoekstraject naar het opstellen van een curriculum uitgevoerd nadat een eerder oriënterend gesprek met CED-Groep geen reële mogelijkheden opleverde. Echter de omvang, inhoud en ervaringen van de verschillende ISK's is zo divers dat één curriculum niet volstaat. Het zou teveel tijd en geld kosten om hier maatwerk in te leveren. Gewacht wordt op OCW en de Onderwijsinspectie om te komen tot een aangepast kader/onderwijstype en daarmee op invulling van het benodigde curriculum. Fouke Jansen en Marijke Huizinga gaan wel een bijdrage leveren aan LOWANieuws als het gaat om didactische en pedagogische vaardigheden van ISK's en ISK-docenten. Op die manier kunnen we scholen meer informatie geven over goede aanpakken richting kwalitatief onderwijs.

4.2 Taaltoetsing op de ISK en ontwikkeling taalportfolio ISK

LOWAN-vo heeft in het najaar van 2008 een inventarisatie over het gebruik van toetsen onder haar scholen gehouden. Hieruit bleek dat veel toetsen zeer verouderd en nauwelijks nog valide te noemen zijn. Bovendien wordt een veelheid van toetsen gebruikt die niet voor onze leerlingen geschikt/bedoeld zijn.

Onderzocht werd wat er nodig is om te komen tot goede toetsen die ook te vergelijken zijn met bestaande niveaus in het regulier onderwijs (CEF-niveaus en Niveaus Meijerink).

Omdat we gebruik konden maken van de recent ontwikkelde toetsenbatterij bij ICE is samen met hen een plan geschreven. LOWAN-vo heeft het ministerie van OCW verzocht tot medefinanciering van het plan hetgeen ook gehonoreerd is eind 2009. Ruim 60% van de ISK's betalen mee aan de licentie die LOWAN voor hen heeft kunnen afsluiten bij Bureau ICE voor het gebruik van de TOA toetsenbank. Scholen moeten dan zelf nog voor iedere afgenomen toets betalen evenals de administratiekosten.

Tevens is er een taalportfolio ontwikkeld dat beschikbaar is voor alle ISK's. Er hebben afgelopen schooljaar zeven scholen meegedraaid in een pilot om het taalportfolio te vullen en te testen.

4.3 Beschermjassen

LOWAN neemt deel aan het Platform Beschermjassen. Onderzocht werd hoe goede ervaringen uit andere disciplines dan het onderwijs, bijvoorbeeld de hulpverlening, ondersteuning kunnen bieden voor het onderwijs aan nieuwkomers. Vanuit onze studiedag kwam zo 'Beschermjassen, transculturele hulp aan families' van Kitlyn Tjin A Djie op ons pad. Een vertaalslag naar het onderwijs is goed te maken en docenten krijgen zo meer bagage in het werken met deze doelgroep en verhogen hun interculturele competenties.

In december 2010 heeft een conferentie plaats gevonden waarbij de resultaten bekend gemaakt werden.

4.4 Logopediepakket 'Oren in de Knoop'

Twee jaar geleden heeft een drukbezochte workshop geleid tot veel vragen vanuit het veld naar de materialen die binnen het project 'Oren in de knoop' zijn ontwikkeld.

'Oren in de knoop' is ontwikkeld naast reguliere programma's en wil gevarieerd en op maat de auditieve vaardigheden stimuleren. Allerlei problemen bij het verwerven van Nederlands als tweede taal zijn terug te brengen naar een zeer zwakke basis in de auditieve vaardigheden. Zo is een gevarieerde databank ontwikkeld van stimulerende oefenvormen die individueel, groepsgewijs en/of klassikaal kunnen worden uitgevoerd.

Door middel van een instaptoets en een evaluatietoets wordt duidelijk waar hiaten zitten.

Er is een opbouw van klanken, naar woorden, naar zinnen gemaakt met aandacht voor auditieve discriminatie, analyse, synthese en prosodie.

Een samenwerking van logopedisten en docenten van een school in Eindhoven (VO Anderstaligen en Volwasseneneducatie) heeft dit breed inzetbare programma opgeleverd.

LOWAN-vo heeft een uitgave mogelijk gemaakt en geeft korting aan de bij LOWAN-vo aangesloten scholen. Ruim 25 scholen hebben dit pakket reeds aangeschaft.

Naast aanschaf van het pakket bieden we ook de mogelijkheid van een in-company-training aan in samenwerking met een ervaren logopediste.

4.5 Opbrengstenkaart Eerste Opvangonderwijs

Drie eerste opvangscholen hebben een notitie hierover laten schrijven.

LOWAN-vo heeft gekeken hoe en welk deel ervan geschikt is om uit te dragen naar alle andere scholen. Dit is onderdeel geweest van de studiedag in december 2010.

Verder bleek dat de Onderwijsinspectie eindelijk aan de slag wil met de ISK's over onder andere de opbrengstenkaart. Een eerste inventarisatie heeft plaats gevonden op de coördinatorenbijeenkomst in mei 2011. In het jaarwerkplan 2012 van de Onderwijsinspectie is inmiddels ook opgenomen dat de ISK's specifiek meegenomen zullen worden in een inventarisatie van voorzieningen en verantwoordelijken, een toezichtkader zal opgesteld worden en een onderzoek naar de kwaliteit zal uitgevoerd worden. LOWAN zal daar graag aan meewerken!

5 MONITORING

Niet van toepassing voor LOWAN-vo.

6 OVERLEG NETWERKEN

6.1 LISD

LOWAN-vo maakt deel uit van het LISD.

Hieruit volgt ook een vergaderschema en vindt structureel overleg plaats met de partners van de verschillende doelgroepen. Door de plotselinge berichten over stopzetting van de subsidie is hieraan extra tijd besteed.

6.2 LOWAN-vo werkgroep en LOWAN-webredactie

Evenals het primair onderwijs heeft ook het voortgezet onderwijs van LOWAN een (onbezoldigde) werkgroep. Deze werkgroep bestaat uit mensen van de scholen die het onderwijs verzorgen voor asielzoekers en nieuwkomers. De werkgroep ondersteunt de ambtelijk secretaris, geeft signalen af over de onderwijspraktijk, stelt prioriteiten en zet het beleid uit. Op deze wijze heeft het onderwijsveld een grote invloed op de inhoud en aanpak van de LOWAN-activiteiten.

De werkgroep LOWAN-vo kwam in het schooljaar 2010-2011 zes keer bijeen.

De werkgroep heeft eveneens (deels) geparticipeerd in grote delen van de innovatieve projecten. Het was een zeer druk en hectisch jaar voor eenieder, waarbij soms mensen erg zwaar belast werden, in acht nemend dat zij vaak elders een volle baan hebben.

Daar zijn wij hen zeer erkentelijk voor!

Tevens is er een webredactie LOWAN met de webmaster van KPC Groep.

Deze webredactie kwam viermaal bij elkaar.

6.3 Andere organisaties

Met enige regelmaat heeft de ambtelijk secretaris van LOWAN-vo overleg gevoerd met diverse mensen van het ministerie van OCW. Helaas is er geen vaste contactambtenaar meer.

Begin 2011 is door het ministerie van OCW een onderzoek gestart naar de positie en knelpunten van het eerste opvangonderwijs. De ambtelijk secretaris van LOWAN-vo heeft regelmatig contact gehad en heeft de onderzoekster voorzien van veel informatie, bronnen, contacten met scholen, et cetera

Voortgang vindt in het schooljaar 2011-2012 plaats.

Evenals in voorgaande jaren heeft LOWAN geparticipeerd in landelijke netwerken waaraan andere instellingen deelnemen die zich richten op asielzoekers en nieuwkomers. Deze netwerken hebben tot doel ervaringen uit te wisselen, suggesties te doen, knelpunten te signaleren en op te lossen, en de deelnemers op de hoogte te houden van relevante ontwikkelingen.

Daarnaast werd structureel overleg gevoerd met het COA, Bureau ICE en Defence for Children. Regelmatig en/of incidenteel werd er overleg gevoerd met Onderwijsinspectie, Ingrado, Pharos, CED-Groep, Uitgeverij ThiemeMeulenhoff en Oberon.

7 ONDERSTEUNING KPC GROEP

De administratie en het secretariaat van de activiteiten van LOWAN zijn ondergebracht bij KPC Groep. Onder de administratieve werkzaamheden vielen:

- administratieve en organisatorische ondersteuning van projecten en activiteiten;
- NAW-administratie;
- doorverwijzing;
- financiële administratie.

Daarnaast vond er regelmatig overleg plaats met een inhoudelijk medewerker van KPC Groep om afstemming met andere 'taal- en voorrangsactiviteiten' te realiseren evenals uiteraard de synergie binnen het LISD.

De ambtelijk secretaris was gedetacheerd bij KPC Groep.